

УДК 821.111 – 1.09

А. Г. Білова

А. Г. Белова

A. G. Bilova

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University*

**НОВАТОРСТВО У ТВОРЧОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО
«ОКОПНОГО» ПОЕТА ЗІГФРИДА САССУНА
НОВАТОРСТВО В ТВОРЧЕСТВЕ АНГЛІЙСЬКОГО
«ОКОПНОГО» ПОЕТА ЗІГФРИДА САССУНА
INNOVATION IN THE POETRY OF ENGLISH «TRENCH»
POET SIEGFRIED SASSOON**

Розглянуто антивоєнну творчість найяскравішого представника англійської «окопної» поезії Зігфріда Сассуна. Виділено новаторські риси, притаманні його поезії. Він одним із перших увів у поезію розмовну лексику, жаргонізми і просторіччя, що було непритаманним поезії взагалі й поезії георгіанської епохи зокрема. Такі нововведення в поетичний синтаксис, як паузи всередині рядка й нестабільне, уривчасте перенесення фраз, допомогли Зігфріду Сассуну висловити своє ставлення до війни як до політичного й жорстокого побойща. Висвітлено головні образи вірша “They” («Вони»). Новаторство його творчості полягає в тому, що твори пронизані страхітливою правдою про війну, насичені описами людських страждань. Неприхований реалізм його антивоєнних поезій спричинив значний вплив на розвиток англійської модерністської поезії.

Ключові слова: англійська «окопна» поезія, модернізм, образ, розмовна лексика, жаргонізми, просторіччя.

Рассмотрено антивоенное творчество самого яркого представителя английской «окопной» поэзии Зигфрида Сассуна. Выделены новаторские черты, присущие его военным стихам. Он одним из первых ввел в поэтическую речь разговорную лексику, жаргонизмы и просторечия, что было неприемлемым для поэзии вообще, а также для поэзии георгианской эпохи в частности. Такие нововведения, как паузы в середине строки и нестабильный, резкий перенос фраз, помогли З. Сассуну выразить свое отношение к войне как жестокому, политическому побоищу. Рассмотрены основные образы стихотворения «Они». Новаторство Зигфрида Сассуна заключается в том, что его стихотворения пронизаны ужасающей правдой о войне, насыщены описаниями человеческих страданий. Неприкрытый реализм его антивоенной поэзии оказал значительное влияние на английскую модернистскую поэзию.

Ключевые слова: английская «окопная» поэзия, модернизм, образ, разговорная лексика, жаргонизмы, просторечия.

The article is devoted to the anti-war poems by the brightest representative of English “trench” poets Siegfried Sassoon. The innovation features characteristic of his poetry are under consideration. Siegfried Sassoon was one of the first poets to introduce colloquialisms and jargonisms, which was not peculiar to the poetry in general and to the Georgian poetry in particular. Such innovations as pauses in the middle of the line, not stable and abrupt division of words helped Sassoon express his attitude to war as political cruel slaughter. The main images of the poem “They” are under analysis. Siegfried Sassoon’s innovation lies in the fact that his poems are full of horrifying truth about war, of human suffering. Uncovered realism of his anti-war poems greatly influenced the development of English modernistic poetry.

Keywords: English “trench” poetry, modernism, image, colloquial speech, jargonisms.

Мета цієї роботи – дослідити новаторські риси антивоєнної творчості представника англійської «окопної» поезії Зіґфрида Сассуна на прикладі вірша «Вони». Актуальність обраної теми зумовлена тим фактом, що значного інтересу до англійської поезії 1910–1920 рр. в Україні не було, більшість віршів «окопних» поетів навіть так і не перекладено українською мовою. У нашому дослідженні ми дотримуємося поглядів таких дослідників, як Г. Є. Іонкіс, П. Кемпбел, П. Фасселл, С. Хайнс, М. Норріс, Дж. Уїлсон та інших [1–11].

Перша світова війна стала однією з найстрашніших та найкривавіших подій початку ХХ століття. Але саме це історичне явище лишило значущий слід в історії англійської поезії, подарувавши світові так званих «окопних» поетів, серед яких були З. Сассун, Р. Брук, А. Роузенберг, Р. Грейвз та інші. Величезна заслуга цих людей полягала в тому, що вони розповіли народів усю правду про війну, не уникаючи натуралістичних деталей, які стали повсякденним жахом для солдатів. Але сталося це не відразу. Перші вірші були наповнені героїчними закличками і прославлянням героїв. Пізніше, пізнавши на власному досвіді увесь тягар війни, поети в один голос стверджували про ненависть до неї. Змістом їх поезії стала правда з окопів, реальна дійсність фронтового життя.

Зіґфрид Сассун – найяскравіший представник англійської «окопної» поезії, поезії Першої світової війни. Розпочавши свою творчість як справжній георгіанець із віршів, позбавлених трагічного звучання (“The Dragon and the Undying”, “To My Brother”), Сассун швидко прозріває. Завдяки особистому воєнному досвіду він долає хибний романтичний підхід до війни, змушує відчутти її невимовний жах, демонструючи деталі страхіть, які стали звичними, повсякденними для солдатів-фронтовиків і шокуючими для мирного населення. Саме війна наділила поезію «окопників» різким грубим голосом, похитнула закони поетичної мови, змінила погляд на реальність. У своїх віршах Сассун розвінчує міфи про святість війни, презирливо звинувачує генералів і політиків у їх некомпетентності й боягузтві (“The General”, “To Any Dead Officer”, “The Rear-Guard”) й іронічно викриває священиків, які сліпо вірили в те, що війна необхідна і може возвеличити, очистити і змінити людину на краще (“They”). І саме війна й її потрясіння стали причиною зміни стилю поета.

На фронті Зіґфрид Сассун вирізнявся небувалою відвагою, за що соратники прозвали його «Ненормальним Джеком» («Mad Jack»). Також Сассун був нагороджений Військовим хрестом за свої дії під час битви на Соммі. Його було поранено у 1917, і Зіґфрид демобілізувався. Сассун переконав себе в тому, що він повинен був зробити заяву про ведення війни, яку він описав у листі (а пізніше надіслав його до парламенту). Його друг Грейвз, побоюючись, що Сассун буде жорстко покараний, свідчив перед армійською медичною комісією, що Сассун

було контужено, і Зіґфрід був відправлений до воєнного шпиталю (Единбург).

У його віршах жах та біль, які переживали солдати та він сам. Типовим зразком такої воєнної лірики є «They», де щонайкраще зосереджено увагу на проблемі сприйняття війни солдатами та звичайними громадянами. Вірш входить до авторської колекції «The Old Huntsman and Other Poems» 1917–1918 років.

Наведемо оригінал вірша «Вони»:

They

*The Bishop tells us: «When the boys come back
They will not be the same; for they'll have fought
In a just cause: they lead the last attack
On Anti-Christ; their comrades' blood has bought
New right to breed an honourable race,
They have challenged Death and dared him face to face».*

«We're none of us the same!» the boys reply.
«For George lost both his legs; and Bill's stone blind;
Poor Jim's shot through the lungs and like to die;
And Bert's gone syphilitic: you'll not find
A chap who's served that hasn't found some change».
And the Bishop said: «The ways of God are strange!»

Наведемо науково-філологічний підрядковий переклад вірша «Вони»:

*Єпископ нам каже: «Коли хлопці повернуться,
Вони не будуть такими, як колись, бо битимуться
За праве діло: вони вестимуть останній бій
З Антихристом, і їхня братська кров принесе
Нове право на розвиток почесної раси.
Вони здолали смерть й зустрілися із ним віч-на-віч!»*

*«Тепер ніхто з нас не такий, – відповідають хлопці, –
Джордж втратив обидві ноги, а Білл повністю засліп,
Бідному Джимові куля прострелила легені, і він, мабуть, помре,
Берт заразився сифілісом, ти ніде не знайдеш
Ні хлопця, який би відслужив та не змінився».
Й єпископ каже: «Шляхи Господні незвідані!»*

Композиційно твір складається з двох строф по шість рядків, де перша строфа – це слова єпископа, а друга – суперечка між ним та скаліченими солдатами. Назву було обрано не випадково. Тут «вони» – це солдати, яких змінила війна. Вірш написано п'ятистопним ямбом. Рима чоловіча змішаного типу (за схемою абабвв, гдгдеє). У більшості випадків автор розпочинає нову думку у середині рядка, а кінцівку переносить у новий, таким чином змінюючи логічний наголос та роблячи паузи («*When the boys come back/They will not be the same*», «*for they'll have fought/In a just cause*», «*you'll not find/A chap who's served that hasn't found some change*»). Такі нововведення в поетичний синтаксис, як паузи всередині рядка й нестабільне, уривчасте перенесення фраз допомогли Зіґфриду Сассуну висловити своє ставлення до війни як до політичного й жорстокого побоїща.

Цим твором автор бажає розповісти своїм читачам про те, чим насправді є війна, показати її справжню сутність. Тут чуються два голоси, що звучать паралельно.

Автор використовує антитезу: єпископ вважає, що війна духовно збагатить солдат; юнаки ж знають реалії війни, тому стверджують, що вона не несе нічого хорошого.

Так, першим до читачів говорить єпископ, який прославляє війну, її благородну мету – побороти Антихриста («*they lead the last attack on Anti-Christ*») та здобути для себе й покоління гідне життя серед почесних людей («*their comrades' blood has bought new right to breed an honourable race*»). Голос звучить пафосно, бо для єпископа війна – це спосіб проявити свої навички і здібності, змінитися на краще, шанс перемогти смерть та довести свою гідність («*They have challenged Death and dared him face to face*»). Єпископ оптимістично заявляє про те, що війна допоможе молодим хлопцям здобути право пишатися тим, що вони воювали. На його думку, війна – це єдиний спосіб здобуття миру, але немає жодного підтвердження його словам.

Наступним голосом є голос солдат – юнаків, що повернулися з фронту. На противагу першому він пояснює читачам, що війна змінює людей, але змінює у гірший бік. Війна калічить людей як фізично, так і морально («*you'll not find a chap who's served that hasn't found some change*»). На війні люди отримують смертельні рани, втрачають кінцівки, заражаються невиліковними хворобами, що потім не дасть їм змоги продовжувати жити повноцінним, нормальним життям. Насправді ж це так звучить голос самого автора, адже Зігфрід Сассун сам був солдатом та бачив увесь жах війни на власні очі.

Лексика першої частини, що її використовує поет, помітно відрізняється від тієї, що ми бачимо у другій. Так, єпископ говорить піднесено, використовуючи лексику високого стилю («*breed an honourable race*», «*In a just cause*»), він звертається до людей з висока: слово «*boys*» з його вуст звучить поблажливо.

Солдати ж, навпаки, використовують прості слова, розмовні ідіоми («*stone blind*»), експресивно забарвлені вирази («*syphilitic*»), які читач аж ніяк не очікує тут побачити.

Єпископ говорить невпевнено, це проявляється у паузах, розташованих посеред рядка, та нестабільних переносах фраз («*...They will not be the same; for they'll have fought/In a just cause: they lead the last attack/On Anti-Christ; their comrades' blood has bought...*»).

Солдати ж говорять впевнено, плавно, розмірено, адекватно завершують думку. Також солдати називають імена конкретних людей, яких скалічило на війні, таким чином підтверджуючи свою тезу аргументами.

У цьому діалозі-дискусії перемагає голос солдат (автора), адже голос єпископа не має жодного аргументу на противагу їхнім словам, окрім стандартної фрази про те, що «шляхи Господні незвідані» («*And the Bishop said: «The ways of God are strange!»*»). Це все, що єпископ може сказати, такий собі боягузливий компроміс, намагання ухилитися від прямої відповіді, а не пояснення того, що відбувається насправді. Бачимо, що навіть божа людина, священик, не знає, як побороти цю жахливу, болючу реальність, сповнену страждань. Тобто спочатку перший голос надає безаргументну тезу «війна веде до кращого життя», далі ця теза спростовується словами солдат, і вже ці слова доводяться та підкріплюються конкретними прикладами про юнаків, що їх скалічило на війні. Наприкінці їхні слова ще раз підтверджуються неспроможністю першого голосу заперечити їм. Ближче до фіналу вірша зростає напруга. Основне твердження, яке намагається донести автор до читачів, звучить так: війна ніколи не буває на краще.

У творі автор демонструє жахливі події війни у вигляді хвороб і травм, але на прикладах індивідуальних («*George lost both his legs; and Bill's stone blind*», «*Poor*

Jim's shot through the lungs», «*Bert's gone syphilitic*»). Та імена тут не мають значення: читачі розуміють, що така доля спіткала багатьох солдатів. Ці хлопці – лише гарматне м'ясо, пішаки гри політиків. Поет не підтримує єпископа, бо, якщо церква не бачить жажів війни, то й він зневажає таку церкву й її представників.

Отже, творчість Зіґфрида Сассуна є ключовою у вивченні поезії Великої війни; новаторство його творчості полягає в тому, що його твори пронизані жахливою правдою про війну, насичені описами людських страждань (тілесних та душевних). Неприкритий реалізм його воєнних віршів справив значний вплив на розвиток модерністської поезії.

Бібліографічні посилання

1. **Ионкис Г. Е.** Английская поэзия XX века (1917–1945): учебное пособие для пед. ин-тов / Г. Е. Ионкис. – М.: Высшая школа, 1980. – 200 с.
2. **Камышников Р. В.** Выражение военного опыта в стихотворных произведениях Зигфрида Сассуна и Уилфреда Оуэна / Р. В. Камышников // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 14 (273). – Ч. II. – 2013. – С. 41–46.
3. **Черноокова Е. С.** Английская лирика начала XX века: антология как зеркало вкуса / Е. С. Черноокова // Сучасні літературознавчі студії. Дискурс смаку в літературі і культурі. – № 9. – 2012. – С. 448–457.
4. **Campbell P.** Siegfried Sassoon: A Study of the War Poetry / P. Campbell. – Jefferson: McFarland, 2007. – 237 p.
5. **Egremoth M.** Siegfried Sassoon: A Biography / M. Egremoth. – Godalming: Picador, 2013. – 656 p.
6. **Fussell P.** The Great War and Modern Memory / P. Fussell. – London, 1979. – 363 p.
7. **Hipp D.** The Poetry Of Shell Shock: Wartime Trauma And Healing In Wilfred Owen, Ivor Gurney And Siegfried Sassoon / D. Hipp. – New York: McFarland & Company, 2005. – 224 p.
8. **Hynes S. A.** War Imagined: The First World War and English Culture / S. Hynes. – London: Pimlico, 1992. – 528 p.
9. **Norris M.** Teaching World War I poetry – comparatively / M. Norris // College Literature. 32.3. – 2005. – P. 136.
10. **Walter M.** The Penguin Book of First World War Poetry / M. Walter. – London: Penguin Classics, 1989. – 304 p.
11. **Wilson J.** Siegfried Sassoon: The Journey From The Trenches, A Biography (1918–1967) / J. Wilson. – London: Routledge, 2014. – 540 p.

Бібліографічні посилання

1. Ионкис, Г. Е. *Английская поэзия XX века (1917–1945): учебное пособие для пед. ин-тов*. М.: Высшая школа, 1980. Печать.
2. Камышников, Р. В. Выражение военного опыта в стихотворных произведениях Зигфрида Сассуна и Уилфреда Оуэна. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка* 14 (2013): 41–46. Печать.
3. Черноокова, Е. С. “Английская лирика начала XX века: антология как зеркало вкуса.” *Сучасні літературознавчі студії. Дискурс смаку в літературі і культурі* 9 (2012): 448–57. Печать.
4. Campbell, P. *Siegfried Sassoon: A Study of the War Poetry*. Jefferson: McFarland, 2007. Print.
5. Egremoth, M. *Siegfried Sassoon: A Biography*. Godalming: Picador, 2013. Print.
6. Fussell, P. *The Great War and Modern Memory*. London, 1979. Print.
7. Hipp, D. *The Poetry Of Shell Shock: Wartime Trauma And Healing In Wilfred Owen, Ivor Gurney And Siegfried Sassoon*. New York: McFarland & Company, 2005. Print.
8. Hynes, S. *A War Imagined: The First World War and English Culture*. London: Pimlico, 1992. Print.
9. Norris, M. *Teaching World War I poetry – comparatively*. College Literature. 2005. Print.
10. Walter, M. *The Penguin Book of First World War Poetry*. London: Penguin Classics, 1989. Print.
11. **Wilson, J.** *Siegfried Sassoon: The Journey From The Trenches, A Biography (1918–1967)* London: Routledge, 2014. Print.

Надійшла до редколегії 07.11.2016